

Asia: VN/15881/2025

Luonnos valtioneuvoston päätökseksi talousvyöhykkeen merituulivoima-alueista ja sen SOVA-lain mukainen ympäristöselostus

Lausunnonantajan lausunto

1. Palaute valtioneuvoston päätösluonnoksesta

Voitte kirjoittaa palautteenne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston päätösluonnoksesta ja valmiista ympäristöselostuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) esittää, että valtioneuvosto tekee päätöksen neljän Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevan alueen osoittamisesta tuulienergian hyödyntämistä koskevaan käyttöön. Neljästä alueesta kaksi sijaitsee Selkämerellä ja kaksi Perämerellä. Päätösluonnokselle on laadittu ympäristöselostus, jossa päätösluonnoksen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset on arvioitu myös aluekohtaisesti. Syke on tukenut aiemmassa vaiheessa aluevalintapäätöksen valmistelua TEM:lle selvittämällä tilauksesta talousvyöhykkeen potentiaalisia merituulivoima-alueita, joita tuolloin tunnistettiin seitsemällä alueella.

Syke toteaa, että päätösluonnoksessa ei voida ohittaa merenhoidon kuvaajan 6 (merenpohjan koskemattomuus) kynnysarvoja, jotka määrittävät menetetyn tai häirityn pinta-alan, minkä ylittyessä hyvää tilaa ei saavuteta. Syke lausuu yksityiskohdista tarkemmin palautteessa ympäristöselostuksesta (kysymys 2.1).

2. Palaute ympäristöselostuksesta

2.1. Mitä haluatte lausua ympäristöarvioinnin toteuttamisesta ja arvioinnin tuloksina olevista vaikutuksista (ympäristöselostuksen luvut 1–5 ja 7)?

Syke huomauttaa, että ympäristöselostus ei viittaa meristrategiadirektiivin kuvaajan 6 "Merenpohjan koskemattomuus" EU-tasolla hyväksyttyihin kynnysarvoihin, jotka on esitelty mm. merenhoitosuunnitelman tila-arviossa (Suomen meriympäristön tila 2024-raportti, Merenpohjan elinympäristöjen tila). Näiden mukaan kunkin laajan elinympäristön pinta-alasta korkeintaan 2 prosenttia saa olla menetettyä per arviointialue. Vastaavasti laajojen elinympäristöjen vahingollista häiriintymistä saa olla korkeintaan 25 prosenttia per arviointialue. Arviointialueena käytetään

Itämeren altainen Suomen merivesiä talousvyöhykkeen ulkorajaan asti. Menetetyn ja vahingollisesti häiriintyneen laajan elinympäristön pinta-alat (ja kokonaispinta-alat) on arvioitu mainitussa tila-arviossa

(https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Merenpohjan%20laajat%20elinymp%C3%A4rist%C3%B6t%202024_2.pdf). Tila-arviossa ”menetys” on arvioitu palautumattomana alueena, kuten turbiinipylvään, kaapeleiden ja muiden rakennelmien ja niiden ympärillä olevan muokatus merenpohjan pinta-ala. Vastaavasti vahingollinen häiriö on arvioitu alueena, jolle laskeutuu lietettä tai sitä muokataan kevyesti. Arviot on tehtävä kullekin laajalle elinympäristölle (ks. EMODnet Map Viewer, MSFD broad habitat types). Koska nämä kynnysarvot vaikuttavat meren hyvän tilan saavuttamiseen merenhoitosuunnitelman mukaisesti, on niiden huomioon ottaminen välttämätöntä ympäristöselostuksessa.

Kappaleen 4.3.4 (Tuotanto ja ylläpito) osalta Syke korostaa, että vieraslajien leviämisen riski on suurempi merituulivoimalan ylläpitovaiheessa verrattuna rakennusvaiheeseen, sillä tuulimyllyjen perustukset luovat kovan pinnan elinympäristön kiinnittyville lajeille uusille alueille, jossa ei ole sellaista luontaisesti. Tämä saattaa edesauttaa vieraslajien leviämistä ensin tuulivoimaloiden alueelle, ja siitä taas eteenpäin lähimmille rannikkoalueille, kun taas ilman tuulivoimaloita leviäminen ei olisi vieraslajeille mahdollista. Lisäksi ylläpitovaiheen huoltoveneliikenne voi ylläpitää vieraslajien siirtymistä rannikon ja tuulipuistoalueen välillä.

Luvussa 3 ympäristön nykytilan ja ominaispiirteiden osalta ei ole käsitelty meren topografiaa, hydrografiaa ja virtausolosuhteita. Syke muistuttaa, että nämä piirteet ovat eri kohdealueilla varsin erilaisia. Jonkinlaisen alueen perusfysiikan lisääminen raporttiin olisi ollut suotavaa, koska sillä on keskeinen vaikutus ekosysteemin toimintoihin. Koska tuulivoimalat voivat vaikuttaa paikallisiin virtaus- ja sekoittumisoloihin, olisi tähdellistä esittää ne siten kuin nykytieto sen mahdollistaa. Nyt asiaa sivutaan ympäristöselostuksessa hyvin lyhyesti kappaleessa 4.3.4. Samoin luku 5 on tässä suhteessa varsin puutteellinen.

Raportissa mainitaan monessa kohtaa, että riittävästi tietoa ei ole käytettävissä tarkempaan vaikutusarvioon. Luvussa 7.1 (Tietopuutteet ja epävarmuustekijät) kuvataan joitain tietopuutteita, minkä lisäksi luvussa 7.2 (Varovaisuusperiaatteen soveltaminen) esitetään varovaisuusperiaatteen noudattamista. Syke toteaa, että nämä luvut ovat hyvä olla mukana ympäristöselostuksessa, mutta tiedonpuutteet tulisi sen lisäksi olla selkeästi mainittuna myös synteessissä luvussa 5.11, koska niihin viitataan monesti alueiden vaikutusarvioissa.

Kappaleessa 4.2 (Päätösluonnoksen toteutumisen vaihtoehdot, s. 47) osittaisen toteutumisen toteutumisvaihtoehtoon VE1 on valittu arvioitavista alueista Perämeri pohjoinen ja Selkämeri länsi, jotka ovat merkittävästi toisistaan etäällä maantieteellisesti pohjois-eteläsuunnassa ja sijaitsevat myös erilaisilla etäisyyksillä rannikosta. Miten tarkastelussa on huomioitu, että tästä johtuen kahden alueen yhdysvaikutus jää mahdollisesti pienemmäksi kuin jos kahden alueen tarkasteluun olisi valittu vierekkäiset arvioitavat merialueet.

2.2. Mitä haluatte lausua ehdotuksista ympäristövaikutusten lieventämiseksi tai vaikutusten seuraamiseksi ja hallitsemiseksi (ympäristöselostuksen luvut 6 ja 8)?

Kappaleessa 6.2. on esitetty ehdotuksia merituulivoimarakentamisen haittavaikutusten lieventämiseksi. Tässä yhteydessä (s. 106) on mainittu riuttaekosysteemien muodostuminen positiivisena asiana ("Uuden riuttaekosysteemin muodostumisen tukeminen voimaloiden perustuksiin ennallistamis- ja hoitotoimenpitein tuottaa elinympäristöjä"). Syke huomauttaa, että tämä saattaa myös edesauttaa vieraslajien leviämistä, mitä ei ole huomioitu mahdollisena riskinä.

Vedenalaisen melun osalta (s.106) lievennyskeinona on mainittu kuplaverhot. Syke muistuttaa, että on myös muita vaimennuskeinoja, kuten muunlaiset fysikaaliset meluesteet, sekä vaimeamman paalutusteknologian käyttö. Luvussa 8 (Ehdotukset vaikutusten seuraamiseksi ja hallitsemiseksi) ei kuitenkaan ehdota yhtäkään vedenalaisen melun vaimennuskeinoa vaikutusten hallitsemiseksi. Syke esittää, että vedenalaisen melun vaimennuskeinojen käyttö huomioidaan suosituksissa ja mahdollisena toimenpiteenä.

Ympäristöselostuksen luvussa 7 tulisi mainita myös varovaisuusperiaatteen noudattamisesta ja soveltamisesta lieventämistoimenpiteissä.

3. Muu palaute

Voitte kirjoittaa palautteenne alla olevaan tekstikenttään.

Ympäristöselostus sisältää osassa kohtaa tekstiä epätarkkoja lauseita ja ilmaisuja. Jää esimerkiksi epäselväksi tarkoitetaanko "haarasukasmadolla" (sivut 70, 74 ja 82) monisukasmatoa ja "vesirokolla" merirokkoa? Raportissa on epä johdonmukaisuutta myös lajistotietojen osalta: tekstissä todetaan, että rakkohaurua, sinisimpukkaa ja itämerensimpukkaa ei esiinny Merenkurkun pohjoispuolella, mutta nämä lajit kuitenkin mainitaan Perämeren alueiden vaikutusarvioinneissa. Lisäksi mm. kappaleessa 3.1 (Ympäristön nykytilan kuvaamisesta, s. 29) annetaan virheellisesti kuva, että vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden kartoitusohjelma VELMU olisi velvoitetarkkailua.

Pekkonen Minna
Suomen ympäristökeskus